

Aralık 1991'de yapılan bir açıklamayla SSCB sona erdi. Resmi olarak sona erdi demek daha doğru olur çünkü zaten bitmişti. Açıklama var olanı resmileştirdi.

SSCB'yi oluşturan cumhuriyetlerin bir bölümü ayrılıyordu. Ayrılmayı resmileştiren bir anlaşma hazırlanmış ve imzaya açılacaktı. Ağustos 1991'de imzalamaları önlemek ya da SSCB'nin resmen dağılmasının onaylanmasını engellemek için başarısız askeri darbe yapıldı, sonuç değişmedi.

Gorbaçov 1985'te SBKP Genel Sekreteri oldu, altı yıl sonra SSCB yoktu.

Bu dönemin anlatılmasının iyi olacağını düşündüm.

Olayların hızlı gelişmesi, bunların maddi zemininin olgunlaşmış olduğunu gösteriyordu. Gorbaçov'un yaptığı, suyun kaynadığı tencerenin kapağını kaldırmak oldu denilebilir. Kaldırmazsa su taşıyordu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'nin domino teorisi vardı. Buna göre bir ülkede komünistler iktidara gelirse, domino etkisiyle çevredeki ülkelerde de benzer gelişme olurdu. ABD'nin Vietnam konusunda ısrarcı olmasının nedeni, burasını kaybederse ardından Kamboçya ve diğer çevre ülkelerin geleceği tespitiydi.

Benzer durum 15 yıl kadar sonra bambaşka bir alanda gerçekleşecekti.

Önce Polonya, ardından Macaristan, sonra Demokratik Almanya Cumhuriyeti, hemen ardından Bulgaristan ve Romanya'da komünist partileri iktidardan uzaklaştırıldılar ya da bir süre daha şeklen duracaklardı. Bunların hepsi 1989'da oldu. Ardından Arnavutluk, Yugoslavya ve sonunda

SSCB gelecekti.

Doğu Avrupa ülkeleri peşpeşe SSCB ile ilişkilerini keserken aynı gelişmenin SSCB içinde olmaması düşünülemezdi. SSCB çok halklı sosyalist bir cumhuriyetti ve bu halkların devletleri ayrılmak istiyordu.

Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Beyaz Rusya ile ilişkilerini –geçici olarak da olsa- iyi derecede tutabilirken, Baltık ülkeleri (Letonya, Estonya, Litvanya), ardından Türkistan adını taşıyan 19. yüzyılın ikinci yarısında Çarlık tarafından sömürgeleştirilen Orta Asya ülkeleri (Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Moğolistan, Tacikistan, Türkmenistan), bunlara ek olarak Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan ayrılacaklardı.

Rusya bu devletleri yeniden bünyesinde toplayabilecek olmasa bile bölgede yeniden hakim güç olmaya çalışırken, karşısında rakip olarak Türkiye'yi buldu. Türkiye alt emperyalizminin başlangıç yılı olarak 1990-1992 alınırsa, Özal'ın deyimiyle “200 milyonluk Türk dünyası”nı kurmak için harekete geçildi. Amaç Kafkasya ve eski adıyla Türkistan denilen bölgede hakim güç olmaktı. Bu sürece 2000 yılında yayınlanan **Alt Emperyalizm ve Türkiye** kitabında anlatmıştım. (Bkz. www.enginekinerkitaplar.blogspot.com)

1985-1991 döneminin anlatılması olaylar bakımından epeyce zengin bir dönemin aktarılması olduğu kadar, sürekli geriye dönüşlerle geçmişe referans verilmesi de zorunludur.

Ne kadar gerideki bir geçmişe?

Bu geçmişi 1917 devriminden başlatırsanız tek kitabın çerçevesini fazlasıyla aşarsınız. Stalin dönemiyle başlatmak da gerekmez, bu dönem fazlasıyla tartışılmıştır. Kruşçev önemi üzerinde durmanın da gereği bulunmuyor çünkü 1956'da 20. Kongre'de yapılan Stalin karşıtı ünlü konuşmayla SSCB'nin revizyonist ve hatta karşı devrimci olduğu tezinin, Çin'in 1980'li yıllar ve sonrasında izlediği çizgiyle geçersiz olduğu görüldü. Çin Komünist Partisi “sosyal emperyalizm” tezini çoktan unuttu, bizdeki izleyicileri unutamadılar. ÇKP, Mao'nun ölümünün ardından yaşanan iç mücadeleden sonra Kültür Devriminin yanlış olduğunu, Mao'nun sınıf mücadelesinin proletarya diktatörlüğü altında da sürdüğü tezinin geçersiz olduğunu açıklayacaktı.

Bu durumda geçmişe referans vermenin esas olarak 1964-1982 arasında Brejnev'in SBKP Genel Sekreteri olduğu dönemle sınırlı tutulması gerektiği sonucuna ulaşılabilir. Gerektiğinde daha geçmişe de gidilebilir ama 1964 sonrası iyi bir sınırdır.

1960'lar sosyalizmin altın yıllarıdır ve aynı zamanda "nasıl devam edeceğiz" tartışmasının da alevlendiği yıllardır. Bu tartışmayı **Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat** kitabında anlatmışım..

Böyle bir kitabı E-Kitap olarak bu yıl içinde tamamlamayı planlıyorum.

Hemen itiraz etmeyin; sosyalizmden kapitalizme geçiş: Bulgaristan ve Romanya örnekleri kitapları gündemden düşmedi, bu kitabın bu yıl içinde basılı kitap olarak yayınlanması planlanıyor.

Geniş bir alanda ve çok sayıda ülkede sosyalizmden kapitalizme geçiş büyük çatışmalar yaşanmadan (hiç olmadı değil ama büyük sayılmazlardı) gerçekleşiyse, bunun nedeni en başta halkın (işçiler dahil) böyle bir geçişe hazır olmasıyla açıklanabilir.

Çin'in Mao'nun ölümünden sonraki tarihindeki gelişmeleri anlatmak için kullanılan açıklayıcı bir deyim vardır: kendiliğinden kapitalizm.

Halk bazı bölgelerde tarım komünlerini dağıtarak toprağın özel kullanım hakkına dayalı küçük üretime geçiyor. Buna "kendiliğinden kapitalizm" deniliyor. Hareket hızla başka bölgelere yayılıyor ve ÇKP de kabul ediyor. Ya da halk, partiye önderlik ediyor...

Bir başka açıklayıcı belirleme Bulgaristan için kullanılır (kitapta yer vereceğim): Bulgaristan'da sosyalizm çözülerek ortadan kalkmadı, bitti. Gelişme imkanları tükendiği için ortadan kalktı.

Komünist partilerinin iktidarda kalabildiği ülkeler –her ülkede neden farklıdır- Çin, Vietnam ve

Küba ciddi politika değişikliğine gidecekler ve Pazar sosyalizmine yöneleceklerdi.

Bu ayrı bir konudur, önemlidir ama ayrıdır.

Böyle bir planım var, umarım gerçekleştirebilirim...